

SIGNE WULFF

Det er en garder med *stone face* og hårdt smældende hælklapper, som larmer mod de toppede brosten, der følger os hen til indgangen til det kongelige køkken på Fredensborg Slot. Trøffelhunden venter i bilen, træt efter dagens jagt. Men som det er skik og brug blandt trøffeljægere, skal byttet fra jagten deles med en tredjedel til hunden, en tredjedel til jægeren og en tredjedel til lodsejeren – i dette tilfælde dronning Margrethe. Hendes kok åbner for os, og vi viser ham dagens fangst. Han spørger til, hvor fundene er gjort, og trøffeljægeren Rune Richtendorff fortæller, at vi har været ude et par timer med hans hund, der har fundet omkring 160 gram flotte, fuldmodne trøfler under store bøgetræer i dronningens slotspark.

Køkkenchefen på Fredensborg Slot har ikke fået trøfler fra parken før. Ikke i nyere tid i hvert fald. Men måske en forgænger i køkkenet på tilsvarende måde har åbnet døren for en jæger af samme slags som Rune Richtendorff. For knap 300 år siden gik en tysk trøffeljæger gennem de nordsjællandske skove med specialtrænede hunde ved sin side og et brev i lommen, som gav ham lov til at passere gennem de forskellige skovdistrikter og lede efter trøfler, som kaldtes trifler eller triflinger. Brevet var skrevet af hofjægermesteren Carl von Gram på befaling fra kongen, Christian 6.: »Samptlige Skovriidere i Sellands Stift Beordres hermed til at lade Nerverende Persohn der er en Tydsk Jæger med sine hos sig hafvende Hunde ej alene passere over alt i deres beridt, Mens endog lade en Skovfoged følge med ham for at anviise ham paa de steder hvor han formeener at finde nogle triflinger. Jægersborg den 25. november 1737.«

Den kongelige ordre ligger i en brun arkivkasse på Rigsarkivet sammen med en brevveksling mellem hofjægermesteren og to skovriddere, der tilsyneladende ikke har været særligt samarbejdsvillige over for den tyske trøffelfinder. Om det lykkedes den tyske trøffeljæger at finde nogle af de sorte underjordiske svampe, og om Christian 6. fik serveret trøfler fra egne skove, melder Rigsarkivets dokumenter desværre ikke noget om.

TIL GENGÆLD ER DER beviser for, at Christian 6.s søn, Frederik 5., fik danske trøfler. Han havde en trøffelfinder på lønningslisten, som fandt svampe i skovene ved Sorø. Det er Frederik Ferdinand von Krogh, som var hofjægermester for Frederik 5., der fortæller om fundene, gengivet i et stort værk om Sorøs historie, *Sorø – Klostret, skolen, akademiet*. Her står: »De trøfler, han leverede, kom ofte på det kongelige bord. Disse trøfler var mindre end dem fra Périgord, som også af og til blev serveret.«

Ifølge Krogh hed trøffelfinderen Sultan, men det må være et kaldenavn, for i optegnelsen *Kgl. danske Forstbedsmænd 1660-1790* står der: »Soldan, Johan Carl Ludvig. Trøffeljæger, Skovrider i Sorø Amts søndre Beridt.« Ikke langt fra Soldans hjem i Vester Broby lidt uden for Sorø kan man på gamle kort se et område kaldet »Trøffel-Vænget«, et andet sted i skoven »Lille Trøffelvænge«, mens der i Alsted Skov tæt derved var et område, der hed »Trøffel-stykket«.

Men det var ikke kun i Sorø, der blev ledt efter trøfler. På Als var der i 1700-tallet ikke mindre end fem såkaldte »trøffelhaver« i Nørreskoven. Ordene *vænge* og *have* blev brugt som betegnelse for et jordstykke, som var hegned ind for at holde grise, får og køer ude. Vi kender det fra humlehaver og æblehaver – men der har altså også været jordstykker, hvor man har fundet trøfler, og hvor man ikke ønskede, at dyrene skulle komme ind og rode efter den underjordiske svamp.

At Christian 6. hentede sin trøffeljæger fra Tyskland, er ingen overraskelse. I hertugdømmerne syd for os var trøffeljagt med hund et populært tidsfordriv blandt adelen og derudover et kendt erhverv. Og det, at man hvervede den form for ekspertise til landet, falder helt i tråd med samfundsudviklingen i Danmark.

Den danske oplysningstid var under opsejling, mens Christian 6. regerede landet – under hans søn Frederik 5.s regeringstid foldede den sig for alvor ud. Det er et spændende kapitel i danmarkshistorien. »Tiden var vågen,« skriver historikeren Palle Lauring i sin bog *Danmarks konger*: »Europa var mere europæisk end nogensinde før eller siden.« Forretningsfolk, kunstnere og håndværkere vandrede fra land til land, og Europa blev betragtet som en rekrutteringscentral for ekspertise. Ifølge seniorforsker ved Nationalmuseet Ulla Kjær var planen for Frederik 5.s regeringstid at skabe et moderne samfund med driftige indbyggere og blomstrende håndværk, hvor man fremmede videnskaben. Tyskerne var langt fremme, når det kom til forstkundskaben. At hente en trøffeljæger til de danske skove kan derfor have været et forsøg på at optimere skovbruget.

IFØLGE HENNING KNUDSEN, der er svampeekspert, forfatter til talrige bøger om emnet og i mange år tog sig af Københavns Universitets botaniske bibliotek, er historien om de danske trøfler ganske overraskende: »Det er absolut en nyhed.« Han har dog sine tvivl i forhold til, hvorvidt Christian 6.s rekruttering af en trøffeljæger handlede om videnskab og skovbrug. Det kunne også være for husfredens skyld: »Hvis jeg skulle gætte, ville jeg snarere tro, at det var hans dronning, Sophie Magdalene, der kunne være årsagen. Hun var af tysk afstamning og gjorde meget for at hjælpe sin tyske familie, indføre tyske sæder og fransk *esprit a la Solkongen*. Hun var kendt for at være ødsel, hvilket passer godt med trøfler. Måske kunne det være disse tendenser, som fik hende til at søge at afhjælpe trøffelfangsten, fordi 'so ein Ding müssen wir auch haben'.«

UNDERJORDISK ■ Det stigende antal trøffelfund i den danske natur har vakt opsigt blandt eksperterne og i medierne. Det er overraskende, men det er ingen nyhed.

På kongelig trøffeljagt

FOTOCOLLAGE: MAI-BRITT BERNT JENSEN /ORIGINALFOTO: STANISLAV NOVAK

Det var nok også i højere grad trøflens signalværdi om rigdom og overflod og dens brug i et luksuriøst køkken, der optog Frederik 5., der holdt af et godt gilde. Han var faktisk ifølge de fleste historikere langt mere optaget af druk og damer end af sit kongedømme. I praksis var det derfor ikke Frederik 5. selv, der ledede landet, men hans overhofmarskal Adam Gottlob Moltke – en dansk/tysk lensgreve fra Mecklenburg. Det var Moltkes fortjeneste, at der blev sat gang i indsamling af planter til det ambitiøse botaniske værk *Flora Danica*, der skulle sikre en bedre udnyttelse af de danske planter. »Skovbrug« var for kongen mere noget med jagt i Dyrehaven og middag på Eremitageslottet.

Hvad der er årsag til, at kendskabet til trøflerne forsvandt sammen med kundskaben at finde dem, fortæber sig. Frederik Ferdinand von Krogh skrev slet og ret om trøffeljagten i Sorø: »Denne jagt er nu ophørt.« Det var i 1822. Soldan var stoppet som kongelig trøffelfinder i 1769, da hans skovdistrikt blev lagt ind under et andet. Man kan ikke lade være med at tænke, at vores skovbrugshistorie og vores madkultur kunne have set anderledes ud, hvis Soldan havde fortsat sit arbejde som trøffeljæger og lært sit fag videre. I Tyskland fortsatte man med trøffeljagten, og i Frankrig opfandt man en metode til at dyrke dem. Men i Danmark gik trøflerne og trøffeljagten mere eller mindre i glemmebogen. Indtil sidste år, hvor Rune Richtendorff sammen med sin kvikke hund, der er specialtrænet til trøffelsøgning, igen begyndte at gøre betydelige fund i den danske natur. Herunder på de kongelige jorder. Først ved Marselisborg Slot sidste år og nu i år ved Fredensborg. Dermed har de genopdaget en fin og gammel – men helt glemt – færdighed.